

Adam Lityński

"The History of Polish Legal System
from the 10th to the 20th century",
Tadeusz Maciejewski, Warszawa
2016 : [recenzja]

Roczniki Administracji i Prawa 16/2, 489-490

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Tadeusz Maciejewski, *The History of Polish Legal System from the 10th to the 20th century*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016, ss. 272.

W Wydawnictwie C.H. Beck ukazał się podręcznik-synteza historii prawa (w szerokim rozumieniu, tj. ustroju i prawa sądowego) Polski i na ziemiach polskich (XIX wiek). Autorem jest wybitny historyk prawa z Uniwersytetu Gdańskiego – profesor Tadeusz Maciejewski. Tadeusz Maciejewski jest autorem kilku ważnych podręczników-syntez z zakresu historii ustroju i prawa Polski oraz historii powszechnej ustrojów państwowych i prawa sądowego¹, jak też historii administracji; jest też redaktorem leksykonu historycznoprawnego², autorem licznych w nim haseł, a także podręcznika historii administracji i myśli administracyjnej³ – wszystko do nauczania przedmiotów historycznoprawnych zwłaszcza na studiach prawniczych i administracyjnych.

Obecnie wydany w języku angielskim podręcznik jest – jak to jasno przedstawia Autor we wstępie – tłumaczeniem mającego cztery wydania podręcznika Tadeusza Maciejewskiego *Historia ustroju i prawa sądowego Polski* (Wyd. C.H. Beck, wydanie III 2008, IV 2013). Układ wewnętrzny, struktura treści zawartych w podręczniku angielskojęzycznym są identyczne z wcześniejszymi wydaniem polskojęzycznymi. Objętościowo angielskojęzyczny jest jednak krótszy od polskiego wzorca o ponad sto stron. Omawiany podręcznik angielskojęzyczny ma podział wewnętrzny przede wszystkim chronologiczny, dzieląc tysiąc lat dziejów państwa i prawa Polski na duże części, zgodnie z najczęściej przyjmowaną i ogólnie stosowaną periodyzacją ustroju: monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, Rzeczpospolita szlachecka, początki monarchii konstytucyjnej, ziemie polskie w XIX, II Rzeczpospolita, Polska czasów komunistycznych; niektóre z tych periodów dzielą się na jeszcze mniejsze. Podręcznik zaczyna się więc od czasów tuż przed Mieszkiem I, kończy zaś wraz z końcem systemu komunistycznego w schyłku XX stulecia. W ramach tak wyodrębnionych części układ treści przechodzi w rzeczowy; odnosi się to tak do ustroju, jak i do prawa sądowego. Jest to struktura, którą uważam za najlepszą do przyswojenia sobie wiedzy o tysiącletnich dziejach naszego państwa i prawa. Jak wspomniano, podręcznik an-

¹ Mowa o ogromnym objętościowo i zakresie terytorialnym oraz chronologicznym dziele: T. Maciejewski, *Historia powszechna ustroju i prawa*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2000, ss. 929. Rzecz poprowadzona została od państw antycznych, m.in. Mezopotamii, Egiptu, Izraela, Persji, Chin, tym bardziej o monarchiach hellenistycznych i Rzymie nie zapominając. Wszędzie ustrój i prawo. W Europie od średniowiecza pojawiają się tak odległe nam państwa jak na przykład Portugalia, Sycylia, albo wprawdzie terytorialnie bliższe, lecz o dziejach ustroju i prawa poza grupą fachowców w zasadzie nieznanne jak Szwecja, Węgry, Czechy i inne.

² *Leksykon historii prawa i ustroju. 100 podstawowych pojęć*, Rrd. Tadeusz Maciejewski, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2010, ss. 752.

³ T. Maciejewski, *Historia administracji i myśli administracyjnej. Czasy nowożytne i współczesne (XVI-XX w.)*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2013, ss. 392.

gielskojęzyczny jest krótszy, może więc zrodzić się pytanie, jakie kwestie zostały skrócone względnie wręcz pominięte. Piszący niniejszą notkę recenzyjną obserwował tę sprawę i uzyskał następujące wyniki. Generalnie skróceniu uległa przede wszystkim część dotycząca okresu do 1795 roku, zwłaszcza okresu najdawniejszego. Przykładowo tylko można wspomnieć o pominięciu względnie skróceniu do minimum szerszych w wersji polskiej wywodów o roli Kościoła katolickiego, chrztu Polski; z innych spraw na przykład znikają specjalnie wyodrębnione w wersji polskiej sądownictwo wiejskie, odrębności ustrojowe ziem peryferyjnych i inne. W odniesieniu do czasów nowszych i najnowszych skróty są incydentalne i tak poczynione, że znikają pojedyncze zdania lub akapity, które po prostu dla czytelnika obcego bez szerokiego naświetlenia mogłyby być niezrozumiałe (np. stosunki Piłsudski – endecja).

To zawsze jest bardzo dobrze, jeśli ukazują się w językach kongresowych teksty dotyczące spraw polskich, zwłaszcza trudnej a ważnej – jak mi nie mam – historii naszego narodu i kraju. Bardzo dobrze więc, że ukazała się omawiana – bardzo dobra – historia ustroju i prawa sądowego Polski pióra Tadeusza Maciejewskiego. Chwała inicjatorom i szacunek dla wykonawców, których Autor zresztą wymienia we wstępie. Piszący niniejsze słowa od dawna ma przekonanie, że dla czytelnika obcokrajowca najlepsza byłaby jednak historia napisana specjalnie dla niego. Pomijająca szczegóły, a za to mocno akcentująca specyfikę wielkich wzlotów i tragicznych upadków w dziejach naszego narodu i państwa. Jeżeli jednak takich nie ma (Norman Davies częściowo wypełnia tę lukę), to świetnie, że ukazuje się taka książka-synteza jak Tadeusza Maciejewskiego.

Adam Lityński